

تهیه و تنظیم: مسعود کمالی اردکانی

توضیح اجمالی:

بررسی روند تجارت خارجی فرش دستباف (ردیف تعرفه ۵۷۰۱۱۰) در جهان نشان می دهد تقاضای این محصول در نتیجه کاهش قدرت خرید ناشی از وجود بحران در اقتصاد جهانی رو به افول بوده است بطوریکه طی یک دهه گذشته بیش از ۴۰ درصد تقاضای جهانی فرش دستباف کاهش یافته و از رقم نزدیک به ۱/۵ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۱ به کمتر از ۸۰۰ میلیون دلار در سال ۲۰۱۲ تنزل یافته است. تجارت این محصول از نظر وزنی نیز کاهش فاحشی یافته است. آمریکا، اروپا و ژاپن واردکنندگان عمده این محصول هستند. در این میان نقش آمریکا و آلمان بسیار مهم است. آمریکا حدود ۳۰ درصد و آلمان حدود ۱۵ درصد تقاضای جهانی فرش دستباف جهان را طی یک دهه گذشته به خود اختصاص داده اند. ترکیه در رده سوم خریداران عمده فرش دستباف جهان قرار دارد و طی یک دهه گذشته حدود ۸ درصد واردات این محصول را به خود اختصاص داده است. جالب آنکه کاهش تقاضای فرش دستباف ناشی از بحران مالی جهانی در این کشور به تدریج بهبود یافته و تقاضا روند صعودی خود را پیدا کرده است.

ژاپن از دیگر خریداران عمده فرش دستباف جهان محسوب می شود که طی یک دهه گذشته سهم این کشور در تقاضای جهانی فرش از ۲ درصد به حدود ۵ درصد در سال ۲۰۱۳ افزایش یافته است و این کشور نیز از جمله کشورهایی است که بر این بحران فائق آمده و روند صعودی تقاضای فرش دستباف را مجدداً احیا نموده است.

علیرغم کاهش روند تقاضای خرید فرش دستباف در بین خریداران سنتی و عمده این محصول ناشی از بحران جهانی و کاهش قدرت خرید، در عین حال بازارهای نوظهوری نیز برای این محصول در حال شکل گیری است. عملکرد واردات فرش دستباف حوزه اقتصادی کشورهای عضو بریکس که به کشورهای پیشرو در رشد اقتصادی جهان مشهورند همگی روند صعودی نشان می دهد و شرایط اقتصادی حاکم بر این اقتصادها می تواند در آینده، بازار بالقوه خرید فرش دستباف جهان را شکل دهد.

الگوی رفتاری مزبور در مورد بازار فرش دستباف ایران ریز صادق است. آلمان، ایتالیا و آمریکا از جمله واردکنندگان اصلی فرش ایران محسوب می شدند که بدلیل فوق الاشاره و همچنین مشکلات ناشی از تحریم، خرید آنها دچار کاهش شدید شده است. با این وجود بازارهای جدیدی نیز برای فرش دستباف ایران ایجاد شده است. برخی کشورها نظیر روسیه و چین از جمله کشورهایی هستند که طی یک دهه گذشته به جمع خریداران مهم فرش دستباف ایران پیوسته اند و با رشد های بسیار بالا طی این دوره مواجه شده اند. همچنین کشورهای آفریقای جنوبی، برزیل، استرالیا، مالزی، لس‌آنجلس و امارات رشدهای متوسط و حدود دو برابری طی یک دهه گذشته داشته اند.

پیشنهاد:

- اگرچه بازار غرب در حال افول است اما در کوتاه مدت و میان مدت کماکان سهم مهمی در خرید فرش دستباف بخود اختصاص داده و لازم است اقدامات ترویجی در بازارهای مزبور تداوم یابد.
- مجموع تقاضای فرش دستباف در پنج کشور عضو بریکس مورد اشاره در این گزارش در سال ۲۰۱۳ حدود ۲۰ میلیون دلار بوده است که برای صادرات ۵۰۰ میلیون دلاری ایران به جهان بازار مناسبی محسوب می شود اما از پتانسیل رشد بالایی در آینده برخوردار است و لازم است اقدامات ترویجی در این بازارها بصورت هدفمند تشدید گردد.
- لازمه نفوذ در بازارهای نوظهور، معرفی کشور ایران و همچنین فرش ایران بعنوان یک هنر -صنعت با برند جهانی در سطح عمومی از طریق تبلیغات گسترده در رسانه های دیداری، شنیداری و سایر رسانه های تأثیرگذار می باشد. معمولاً شرکتهای خصوصی توان هزینه های سنگین تبلیغات این چنینی را ندارند و لذا نقش دولت و بویژه مرکز ملی فرش در این خصوص بسیار مهم است.
- حضور مستمر فعالان و تجار فرش ایرانی در بازار از طریق تأسیس شرکتهای مشترک و برپایی نمایشگاه های دائمی و موسمی با کمک شرکای خارجی از عوامل مهم موفقیت در بازار است.
- متأسفانه از جمله آفاتی که حضور در بازارهای نوظهور به همراه دارد ایجاد فضای رقابت مخرب به منظور کسب سود بیشتر و فروش بالاتر بین

شرکتهاست. درحالیکه اطمینان از کیفیت واصلت محصول، مهمترین عامل برای خرید اجناس خارجی است، تشتت و نوسان زیاد قیمت فرش موجب عدم اطمینان مشتری نسبت به اصالت و کیفیت محصول می گردد و در بلند مدت جایگاه فرش دستباف ایران در بازارهای نو خدشه دار خواهد شد. لذا پیشنهاد می گردد اتحادیه صادرکنندگان فرش دستباف با محوریت مرکز ملی فرش سلسله تدابیر لازم جهت مدیریت بازارهای جدید از نظر نحوه حضور شرکتهای صادرکننده، اطمینان بخشی از اصالت و کیفیت محصول به مشتری خارجی و بالاخره رعایت حداقل قیمت در بازار صادراتی اتخاذ نمایند.

تأیید رئیس گروه مشاوران :

تأیید رئیس موسسه :